het rechts- en billijkheidsgevoel zich nog boven de synodale brandklok uit begint te laten hooren — toch heeft het gepeupel, dat hier en daar, gelijk te Nijkerk op de Veluwe en nu onlangs te Nieuwveen, de doleerenden met steenen aanviel, het wel geweten, dat het zijn ruwe aanvallen richtte tegen een sekte, die overal tegengesproken wordt, en die niet alleen geen genade vindt bij de predikanten van de Haagsche Synode, maar evenmin bij de toongevende en regeerende klassen van ons land.

Nu zou men toch zeggen: Waaraan ligt dat toch, dat menschen, ganschelijk van God en godsdienst vervreemd, voor de deftige Haagsche Synode in 't vuur kunnen gaan?

Bij de groote massa van het onkerksche publiek is plotseling een vurige begeerte ontwaakt, om mede den schouder te zetten onder het krakend getimmerte der synodale organisatie van 1816. Waaraan is het toch toe te schrijven, dat de Synodale Besturen hun werk tot instandhouding van hunne macht en reglementen met zoo luid handgeklap begroet zien door al, wat overigens zich weinig om de kerk bekommerde?

Het is hieraan toe te schrijven, dat het van God en zijn Woord ganschelijk vervreemde deel der natie als bij instinct gevoelt, dat de drang der reformatie der Gereformeerde Kerken gevaarlijk is voor de heerschappij van het ongeloof in ons vaderland, en dat daarentegen juist de gebondenheid der Kerken onder reglementen, die met haar wezen in strijd zijn, en onder het bestuur van predikanten, die van de landshoogescholen komen, zeer bevorderlijk is aan de heerschappij van het ongeloof.

Men vergete niet, dat de geschiedenis te allen tijde geleerd heeft, welk een zegenrijke invloed op het volksleven tot verheerlijking van Christus kan uitgeoefend worden door waarlijk vrije, Gereformeerde kerken.

Voor dien invloed nu is de partij van het ongeloof ten zeerste beducht. Zij moet, om hare zaak te dienen, trachten de Kerk van Christus ten onder te houden. Wanneer nu de Kerken zich vrij kunnen openbaren, onafhankelijk van staatsgeld en vrij in hare inwendige inrichting en aangelegenheden en in de keuze harer Dienaren, dan levert dit een groot gevaar op voor de partij des ongeloofs, weshalve zij in zulk een geval, gelijk de geschiedenis leert, menigmaal gegrepen heeft naar het wapen der openbare vervolging.

Maar slimmer nog en listiger handelt de partij des ongeloofs, wanneer zij, daartoe in de gelegenheid zijnde, de Kerk schijnbaar laat voortbestaan, ja zelfs haar prijst en beschermt, maar op *die* wijze, dat zij haar eigen troon *in* de Kerk opricht, om haar in band en teugel te houden, om haar te vervormen tot een menschelijk genootschap, om haar in dienstbaarheid te houden en haar te gebruiken voor hare eigene doeleinden. En *zóó* is feitelijk de toestand geworden, waarin de partij des ongeloofs zich sedert 1816 geplaatst heeft ten opzichte van onze Gereformeerde kerken.

Wat is een karaktertrek van de Synodale Organisatie? De overheersching van predikanten over de Kerk. Zulk eene Hiërarchie is in het jaar 1816 ingevoerd, en zij is nu deze laatste twee jaren met wanhopige krachtsinspanning bezig, zich te handhaven in de Kerk, opdat ze niet van haren troon valle. Nu voelen de wereld en de partij des ongeloofs als bij instinct, dat het voor haar belang zeer nadeelig zal zijn, wanneer die Hiërarchie valt, en die andere Koning, Jezus (Hand. 17:7), aan het bewind komt, wien de Heere een scepter zijner sterkte gezonden heeft uit Zion, zeggende: Heersch in het midden uwer vijanden. Want dan wordt zijn volk zeer gewillig, op den dag zijner heirkracht, in heilig sieraad (Ps. 110). De wereld heeft genoeg ondervonden van de kracht, die er kan uitgaan van de Kerken, wanneer zij zich naar Gods Woord openbaren mogen als het lichaam van Christus, door het Hoofd geregeerd; en daarom ziet zij gaarne *in* die Kerken een macht en inzettingen bestendigd, waardoor zij in hare openbaring geknakt worden. Vandaar, dat de partij des ongeloofs, wanneer zij het land regeert, met niets beter in haar schik is, dan wanneer de Kerken maar een bestuur ontvangen van menschen, om over haar te heerschen; op welk bestuur dan verder de Staat zijn invloed kan doen gelden.

Nog op twee zaken hebben wij hierbij te letten, die beide aan de partij des ongeloofs een machtigen invloed in de Kerk verzekeren, zoolang zij onder de Synodale Organisatie verkeert. De eerste zaak is de zilveren keten, waaraan men de Kerk gebonden heeft. De partij des ongeloofs toch kan zich voortreffelijk vinden in de stelling der Synodalen, dat eene plaatselijke Kerk, die tot reformatie overgaat, dan alles moet verliezen, niet alleen haar landstraktement, maar ook haar kerkgebouw en goederen. Zij weet het wel, dat de vrees voor berooving van goederen velen terughoudt van den weg der reformatie, die anders wel in hunne conscientie overtuigd zijn, dat dit de weg is naar den Woorde Gods. Het is voor de partij des ongeloofs een schoone zaak, wanneer zij de ontplooiing der Kerken kan tegenhouden, door haar met geld in dienstbaarheid te houden. Men zal dan ook bevinden, dat de zoogenaamde liberale partij in ons vaderland over het geheel genomen er niet veel haast meê zal maken, de finantieële banden tusschen Staat en Kerk te verbreken: zij weet maar al te wel, welk een kracht zij in dien finantieëlen band bezit tot tenonderhouding en overheersching der Kerk.

En de tweede zaak, van het grootste gewicht, is deze. Onder de Synodale Organisatie moeten de Kerken hare Dienaren des Woords, hare Predikanten uitsluitend ontvangen van de landsacademiën, die geheel en al onder den invloed staan van de partij des ongeloofs. Ieder onzer kan er van verzekerd zijn, dat degenen, die Gods Woord en dienst verwerpen, zeer goed het voordeel zien, dat er voor hunne richting in steekt, wanneer de aanstaande predikanten der Kerk worden gevormd aan hoogescholen, die onder *hun* invloed staan. Men zou anders zeggen. Hoe is het mogelijk dat de liberale partij, die overigens beweert, dat de Staat zich eigenlijk met Kerk en godsdienst niet moet inlaten, toch heel zachtzinnig in de theologische faculteit (hoe verwaterd en ontzenuwd dan ook) aan de academiën de gelegenheid blijft aanbieden, on van daar de predikanten te ontvangen. Zeer wel gevoelt de machthebbende partij, welk een invloed ze door die hoogleeraren, die zij aanstelt, heeft op de Kerk. Weest er van verzekerd, dat de partij van het ongeloof, al zou niemand van die partij ook ooit meer ergens ter kerke komen, gaarne door hare academiën de Kerk van leeraren zal willen voorzien.

Wat hebben onze Gereformeerde Kerken in deze eeuw de wrange vruchten geplukt van het door den Staat gegeven Hooger Onderwijs! Velen, die Bedienaren des Goddelijken Woords behoorden te zijn, zijn openbare tegensprekers van dat Woord; en zelfs wanneer door genade een betere overtuiging in 't harte van den leeraar mocht gewrocht worden, doet de schadelijke invloed van de aan de academie ontvangene opleiding zich nog gevoelen in zijne Bediening, en ontbreekt er zoovel aan hetgeen toch eigenlijk zijn ambt moet zijn: het weiden van de gemeente met het Woord des Heeren.

Wanneer wij dit alles overwegen, dan kan het ons niet meer bevreemden, dat overigens zeer onkerksche menschen opeens zeer belangstellend in kerkelijke zaken worden, wanneer zij de Haagsche Synode en hare onderhoorige besturen kunnen steunen in het tegenstaan van de Reformatie der Kerken. Stilzwijgend wordt gevoeld onder de mannen van het ongeloof, dat het voor hunne zaak maar het beste is, wanneer alles maar onder de Haagsche Synode blijft, en de Kerk maar aan zilveren ketenen blijft liggen, en hare leeraren haar maar van de landsacademiën gezonden worden. Vandaar de groote ingenomenheid, waarmede het Joodsch-liberalistisch *Handelsblad* voor eenigen tijd sprak van de aan de Universiteiten te Utrecht en te Amsterdam verbonden stichtingen van den heer van Dijk te Doetinchem. Vandaar ook de gebetenheid bij de partij des ongeloofs in den lande op de *Vrije Universiteit*, die niet alleen theologisch onderwijs geeft, maar ook de beoefening van geneeskunde, rechtsgeleerdheid, letteren en wijsbegeerte beoogt, naar de grondbeginselen, in Gods Woord nedergelegd en in de Gereformeerde belijdenis uitgedrukt.

Moge de Heere een zegen leggen in de collecte, die aanstaanden Zondag in onze Kerk voor die Universiteit zal gehouden worden!

Dit opstel, door onzen wakkeren broeder Hoekstra in de *Utr. Kerkbode* van 3 December geplaatst, is zóó steekhoudend en ter zake, dat we er verbreiding van vragen in menig blad.

Het toont tevens, welk nut onze *Kerkboden* afwerpen.

Minder het verbreiden van stichtelijke lectuur, dan wel voorlichting van de geloovigen omtrent Jesus' kerk moet hun doel zijn en blijven.

Kerkboden, die *dit* doel uit het oog verliezen, missen hun oogmerk geheel.

Van het Kerkelijk ambt.

XIV.

Zoo is dan *de kerk* er eerst; zichtbaar geworden zijnde door den heiligen Doop; in die kerken komen de *ambten;* en die ambten worden bekleed door ambtsdragers, die, saam in een college vergaderend, het *bestuur* over de kerk vormen.

Toch moet hier nog iets bijgevoegd.

Immers, zeer terecht zou men kunnen vragen: Als het ambt eerst in de reeds zichtbare kerk inkomt; en die kerk is reeds zichtbaar geworden door den heiligen Doop; en de heilige Doop is een Sacrament, dat alleen door 't ambt mag bediend worden; gelieve, dan moet toch eerst het ambt er zijn, om tot den Doop te komen, en om door dien Doop te geraken tot een zichtbare kerk.

Dit argument *schijnt* sterk, maar is, wél bezien, toch, o, zoo zwak.

Het Sacrament van den heiligen Doop toch wordt door de ambtsdragers bediend, niet wegens innerlijke noodzakelijkheid, maar uit hoofde van architectonische raadzaamheid.

Vandaar, dat het Sacrament van den heiligen Doop in gevallen van nood evengoed is bediend geworden door de geloovigen die *niet* in het ambt stonden. In de Lutherische zusterkerk grijpt dit nog gedurig plaats. In de Roomsche kerk is het, bij doodsgevaar, voor het zieleheil van het kind zelfs geboden. En wel hebben onze kerken den dusgenaamden nooddoop niet overgenomen, maar toch wel, en hierop komt het aan, ook zulk een doop als Doop *erkend*, en voorts den nooddoop afgeschaft uit heel anderen hoofde.

Erkend.

Want immers, de doop van een kind, dat onder Roomschen of Lutherschen gedoopt is, wordt door de Gereformeerde kerken wel terdege als Doop erkend, zonder dat men vooraf onderzoek doet, of het wel gedoopt is door een pastoor of pfarrer.

Daar men nu weet, dat Roomsch- of Lutherschgedoopten zeer dikwijls den leekendoop ontvingen, zoo blijkt dat de Gereformeerde kerken, door nochtans zulk een doop als wezenlijken Doop te erkennen, de bediening door het ambt niet als tot het *wezen* van den Doop behoorende beschouwd hebben.

En ook, ze hebben den nooddoop afgeschaft *uit heel anderen hoofde.*

De Roomschen en Lutherschen verklaarden den nooddoop voor onmisbaar, overmits in hun beschouwing de heilige Doop iets aan iemand toebracht *voor zijn eeuwig leven.* Derhalve mocht niemand ongedoopt de eeuwigheid ingaan, of hij leed schade. Op dát standpunt moet men dus tot nooddoop komen, of men is liefdeloos en onbarmhartig.

Onze vaderen daarentegen leerden, dat deze voorstelling onjuist is, want dat men door den heiligen Doop niet eerst in het lichaam van Christus wordt ingelijfd, maar alleen dán op den Doop recht heeft, als men reeds in dit lichaam in is, en dat de Doop als „een sienlick teecken" niet strekt om ons in de *onsienlicke* kerk der eeuwigheid, maar alleen om ons in de *sienlicke* kerk op aarde in te lijven.

En hiermeê verandert de zaak natuurlijk geheel. Want neemt God de Heere dan een kind zoo spoedig na de geboorte weg, welnu, dan wordt het daarom toch uit de kerk der eeuwigheid niet uitgesloten, maar had alleen niet zijn opneming in de zichtbare kerk plaats.

En hiermeê verviel natuurlijk de nooddoop. Niet in het allerminste uit mindere opprijsstelling, maar enkel door een juistere opvatting van den Doop, als zijnde enkel een *sienlick* teecken voor de *sienlicke* kerk.

———

Doch ook op andere wijs nog is aan te toonen, dat de *ambtelijke* bediening voor het Sacrament geen *essentieele* beteekenis heeft.

Eens is uiteraard den eersten keer het Sacrament toegediend, en natuurlijk die eerste maal *kon* het door geen ambtelijk persoon worden toegediend. Vandaar dat Abraham *zichzelven* het Sacrament toediende. Evenzoo toen Mozes' zoon onbesneden was, is de besnijdenis van dat kind, om den toorne Gods, door een niet-ambtelijk persoon verricht.

En hetzelfde geldt immers van den heiligen Doop.

We willen nu niet spreken over het verschil en de overeenkomst van Johannes' Doop met onzen Doop. Dit zou te ver leiden. Maar zóóveel voelt elk lezer dan toch, dat ook hier een begin is gemaakt.

En zóó weinig zijn we ook bij den voortgang van den Doop aan de erfopvolging van het ambt gebonden, dat nu nog een groep van kinderen Gods, die door schipbreuk op een eiland verzeilde, en geen dominee bij zich had, wel terdege verplicht zoude zijn, om, zoo er een kind geboren wierd, dit door den vader zelf te doen doopen. En was het een schip met enkel zusters geweest, of waarvan alleen de vrouwen gered wierden, dan nog zou een der zusters het moeten doen.

Nood breekt altoos wet, zoolang die wet niet noodzakelijk in het wezen gegrond is.

Wet is het, dat God ons *onzen mond* gaf om te eten; maar als iemand een mondgebrek heeft, kan men hem de voeding ook door een pijp in de maag brengen; enkel wijl het niet *tot het wezen* van de voeding behoort, dat de spijs door den mond ga, maar wel dat het voedsel *in de maag* kome.

Wet is dat we gaan *op onze voeten.* God gaf ze er voor. Maar als een soldaat zijn twee voeten zijn afgeschoten door een granaat, kan hij toch op krukken strompelen, omdat het *tot het wezen* van het gaan wel behoort, dat men vooruitkome, maar niet noodzakelijk dat dit geschiede door de voeten.

Nu mag men, als iemands mond in goeden staat is, hem zeker geen gat in zijn keel maken, om er hem voedsel door toe te dienen. Dit ware verminking. Neen, zoolang de mond er is, gaat het door dien mond. En zoo ook, zoolang iemands beenen goed zijn, mag hij niet op krukken loopen, dit ware een bespotten van zijn Schepper. Maar is mond of voet onklaar, dan komt er een hulpmiddel, door het wezen der zaak zelf aangewezen, want de mond en de voet bestaan door en ook om het lichaam, en niet het lichaam door en om voet of mond.

En zoo nu ook hier.

God gaf voor den Doop het ambt. Is het ambt dus gereed, dan wordt de Doop door het ambt bediend. God gaf het ambt er voor. Het is zijn ordinantie.

Maar raakt het ambt onklaar, dan gebruikt men een hulpmiddel, waardoor het wezen van den Doop gered wordt. Eenvoudig wijl de Doop er niet om het ambt, maar het ambt er mede om den Doop is. En de noodzakelijkheid van den Doop niet in het ambt maar in de zichtbaarwording van de kerk zelve ligt.

Hierom mogen we het er dus voor houden, dat elk bezwaar tegen onze stelling, dat eerst de kerk zichtbaar wordt, en eerst daarna het ambt in haar optreedt, is afgesneden.

———

Slechts dient volledigheidshalve nog met een enkel woord het geval besproken, dat in een ambtelooze kerk een ambtsdrager van buiten optreedt.

Het gold namelijk bij onze vaderen altoos als regel, dat een plaatselijke kerk, die tijdelijk zeli verstoken was van ambtsdragers, hulp en assistentie van elders ontving.

De nagebuurde kerken wierden dan aangezocht, en deze zonden dan een dienaar des Woords met of zonder ouderlingen. En deze trad dan op, om de ambteloosheid dezer kerk tijdelijk tegemoet te komen.

Dit steunde intusschen volstrekt niet op de overtuiging (die onze vaderen nooit hadden), alsof het Sacrament van het ambt onafscheidelijk was. Zoo Sacerdotale opvatting is door hen nooit gehuldigd. Maar wel op de heel andere overtuiging, dat in hun kerk slechts die *ééne* zelfde kerk van Christus uitkwam, die ook elders zichtbaar was.

Als een fontein in de bergen tien, twaalf verschillende openingen heeft, zoodat er tien, twaalf onderscheidene beekjes uit afvloeien naar verschillende zijden, dan hebben elk van die beekjes hun eigen loop en eigen bedding. Maar omdat ze alle uit eenzelfde fontein afvloeien, is het toch eenzelfde water, dat in aller bedding vliet.

Zoo ook bij de kerk.

Het onzichtbare lichaam van Christus is de ééne fontein, en op elk dorp en in elke stad heeft die fontein een opening en vloeit er een kerk uit, en elk dier kerken heeft dus een eigen loop en bedding. Maar omdat in die alle saam altoos eenzeltde kerk openbaar wordt, is het toch één leven dat aan alle gemeen is.

Hierop nu steunt de overtuiging, dat een ambtsdrager nooit exclusief ambtsdrager in ééne bepaalde kerk, maar dat hij ambtsdrager in de kerk van Christus is, waar die ook openbaar wordt, en dat slechts orde, regelmaat en verdeeling van arbeid, in gewone toestanden, den ambtelijken kring bepaalt en beperkt.

Is het daarentegen dat in buitengewone omstandigheden deze perken en bepalingen wegvallen, dan treedt zulk een ambtsdrager ook buiten zijn eigen kring op en helpt wie hulpe noodig heeft.

Doch wel verre van daar, dat op die wijs de kerk eerst door het ambt zichtbaar *zou worden*, toont het juist omgekeerd, dat zulk een kerk reeds zichtbaar *is*, eer zulk een ambtsdrager tot haar komt. Immers anders kon hij haar niet waarnemen, niet tot haar komen, en haar niet vinden.

Hij zou dan puur een missionaris zijn, die onder heidenen gaat, en beginnen moet met ook alle volwassenen te doopen.

Dat hij dit *niet* doet, maar *gedoopten vindt*, en slechts het „zaad der kerk" doopt, toont dus zonneklaar, dat hij komt tot een reeds bestaande kerk, en aan die kerk als zoodanig zijn diensten aanbiedt.

KUYPER.

Uit Harlingen meldt *Het Vaandel* iets, dat zeer stuit.

Ziehier wat het beweert:

»In de Hervormde Kerk noemt een deel zich: »de Irenischen."

Op dit oogenblik, nu de doleerenden zich hebben afgezonderd, hebben de »vredelievenden" althans de macht in handen, zoowel in den kerkeraad als in het college van kerkvoogden der Hervormde Gemeente van Harlingen.

Een bewijs, hoe zij die *liefde* en *vrede* verstaan, geeft het volgende.

Evenals vroeger meermalen geschied is, vroeg het Bestuur der Zondagsschoolvereeniging: »Laat de kinderkens tot Mij komen" aan de kerkvoogden het gebruik der Groote kerk op den tweeden Kerstdag, om met haar 500 kinderen aldaar Kerstfeest te vieren.

Zonder opgaaf van redenen, *weigerden* de kerkvoogden. Het gerucht zegt, dat het doleeren of de doleerensgezindheid van een deel der onderwijzeressen en onderwijzers er de reden van is.

In Februari van dit jaar stonden de kerkvoogden bereidwillig dén der kerkgebouwen af aan de commissie voor »*Volkswermaak*", om met de kinderen der lagere scholen, ook met die van Joodsche, Roomsche, ja Godloochenende ouders de geboorte van den *aardschen* Koning te gedenken.

Nu weigeren zij een kerkgebouw aan de kinderen der Christelijke Zondagsschoolvereeniging, om de geboorte van den *hemelschen* Koning te vieren.

Echt *Irenisch!*"

Zoo iets vatten we nu niet van mannen, die toch nog voor hooger en heiliger belangen leven!

KUYPER.

Uit de Pers.

Onder het motto: »Een vreemdeling" schrijft Ds. De Gaay Fortman in *Maranatha* een schoon woord in verband met de Sabbatsquaestie.

Ziehier, wat hij er van zegt:

Wat zou wel bij Mozes dat gevoel van vreemdelingschap hebben opgewekt? In de eerste plaats gewis de wetenschap, dat hij in een vreemd land was onder vreemde menschen, met vreemde gewoonten. Voorts ook zeker de bewustheid, dat hij verre van zijn volk was, in welks nabijheid hij vertoefde, als hij in Egypte was. Maar hoewel dit moge dienen tot verklaring van Mozes' gevoel van vreemdelingschap, daar is toch nog iets, dat wij hier ook niet mogen voorbijzien, namelijk, dat er geen enkele betrekking in Midian was, die hij als Israëliet, als geloovige, kon bekleeden behalve het herdersambt, dat blijkbaar niet heel hoog stond onder dit volk. In zulk eenen toestand komen de Christenen van onzen tijd hoe langer hoe meer. Dikwerf toch staan zij tusschen hunne betrekking, die hun brood opbrengt, en het gebod des Heeren. Bijvoorbeeld, hoe vele betrekkingen zijn er tegenwoordig, waaraan de Sabbat moet worden opgeofferd. Denkt slechts aan het zoogenaamde spoorwezen, waarbij men niet kan zijn, zonder den dag des Heeren te schenden. Van meer dan éénerling is het tegenwoordig al vast, dat men haar op Zondag ook moet uitoefenen, wil men zijn klanten niet nijssen. De handel meent zeker, dat de Sabbat zijn bloei in den weg staat. Als de brieven niet op den Zondag verzonden worden schijnt er iets te ontbreken aan ons geluk.

Het meest moet de Christen-werkman in onze dagen van werkgebrek gevoelen, dat hij vreemdeling is. Ik bepaal mij weer bij den Sabbat. Een werkman vertelde mij eens, dat hij bij Joden diende en nu nooit een Zondag vrij had (Zaterdags had hij niets te doen), behalve wanneer een Joodsche feestdag op den Zondag viel en dat was toen juist het geval met het Purimfeest. Vroeg hij den Zondag te mogen rusten, dan kreeg hij ten antwoord: »Als ge dat doet, kunt ge vertrekken. Fabrieken, werven enz. enz., hoevele dezer eischen Zondags werken. Nu hoor ik, dat sommige rechtzinnigen in deze moeilijke gevallen een middel hebben gevonden, om uit de moeielijkheid te komen: »Ge gaat slechts werken op Zondag en schuift de verantwoordelijkheid er van op uwen baas, die u dat gebiedt," beweren zij. Zoo praat men alles goed, doch naar de Schrift is dit niet.

Vreemdeling zijn, dat roept God ons ook hier tegen. Vreemdeling en bijwoner. Het nieuwe Jeruzalem is het vaderland.

Dit is keurig gezegd, zooals alleen Fortman soms fijnen tact heeft, om de teedere vezelen des levens na te speuren.

Toch ligt ook hierin weer een zegen.

o, Zoo menig Christen, die op ander gebied inzonk, is juist door den strijd, waarvoor de Sabbat hem stelde, kloek belijder, en moedig strijder voor de eere Gods geworden.

»Slavelijken" arbeid moet geen Christen op den dag des Heeren doen.

———

In *De Bazuin* wijst docent De Cock op een ergerlijk reglement der aloude classis van Dordrecht, dat nu eens recht onchristelijk brutaalweg de vooraanzittingen in de maaltijden regelde.

Hij zegt er van:

»Aan 't maken van wetten en bepalingen komt dan geen einde. Tot zelfs de zitplaats aan de tafel bij de maaltijden wordt dan, zooals in de Classis Dordrecht, bij reglement vastgesteld. In Cap. 13 luidt art. 2: »En zullen de *Directoren* aan de maaltijd hare *Sitplaats* nemen *aan het boven Eynde* van de tafel, ende dan de Broederen over ende weder in ordre gelijk in de Classis Sitten." En art. 5: »Soo yemand *inkomt nadat de* Broederen *aangesatten en 't gebed* gedaan is, sal dan moeten *onder aan sitten* in die plaats die men bequaamst zal vinden."

Vermakelijk is 't niet, dergelijke bepalingen voor kerkelijke vergaderingen te vinden, doch er nu en dan eens aan herinnerd te worden dat zij bestonden in den tijd, dien wij den bloeitijd der Gereformeerde kerk in ons land gewoon zijn te noemen kan zijne nuttigheid hebben. Al was 't ook maar alleen om te voorkomen dat onder ons de reglementen zich vermenigvuldigen.

Reglementen zijn in sommige gevallen noodzakelijk, maar zoodra alles gereglementeerd wordt en voor alles afzonderlijke bepalingen en wetten worden gemaakt, dan bewijst dit dat de geest of gezindheid is geweken die ons leert alle dingen met orde te verrichten en de anderen uitnemender te achten dan zichzelven.

Is er deze gezindheid, dan zijn vele reglementen geheel onnoodig. En een verwijzing naar en een beroep op een artikel van het Reglement A of B kan het gemis aan die gezindheid niet vergoeden. Zelfs de boeten die bepaald worden kunnen deze gezindheid niet vervangen.

Vele reglementen en reglementaire bepalingen zijn dan ook uitnemend geschikt om gedurig overtreden te worden en schijnen de spreuk te bevestigen dat ze er zijn om te worden overtreden."

Dit is uit ons hart gesproken.

Van zulk een reglement en al zulke reglementen-manie gruwt het Christenhart.

De Heere, zoo hij in zulk een vergadering binnenkwam, zou den heeren de voeten gewasschen hebben.

Hen, die hooge kerkelijke heeren, in de slavengestalte hebben beschaamd.

———

Over de nieuwe synodale proponents-formule, die thans met 54 tegen 12 stemmen goedgekeurd is, schrijft *De Hoop* zeer juist dit:

Volgens verslag der Synodale Commissie van het Hervormd Kerkgenootschap is de in het vorige jaar door de Synode van dat Genootschap voorgestelde ondertekenings-formule voor aankomende proponenten met 54 tegen 12 stemmen van de Provinciale Besturen goedgekeurd. Die formule luidt nu als volgt:

»Wij ondergeschrevenen, door het provinciaal kerkbestuur van . . . . . (of door de commissie tot de zaken der Waalsche kerken) tot de openbare Evangeliebediening in de Nederlandsche Hervormde kerk toegelaten, beloven, [*in het diep besef van onze roeping en in vertrouwen op God*] dat wij daarin met iver en trouw zullen werkzaam zijn, [*om, overeenkomstig de beginselen en het karakter van de Hervormde kerk hier te lande, het Evangelie van Jezus te verkondigen en*] de belangen van het Godsrijk, en in overeenstemming hiermede die van de Nederlandsche Hervormde kerk, met opvolging harer verordeningen naar vermogen te behartigen."

Deze formule vervangt nu Art. 27 *nieuw*, het beruchte artikel, dat aan moderne jongelui vrijheid van geweten moest verzekeren om predikant te worden in onze Gereformeerde kerken, en tegen welks invoering zich zoovele stemmen hebben verheven, die, nu de kerken tot reformatie komen, óf zwijgen óf ook wel tegen deze gericht zijn.

De nieuwe formule verschilt in hoofdzaak in niets van de nu terzijde gestelde. Men heeft eenige zinsneden, door ons gecursiveerd, bij de oude formule gevoegd, doch zonder dat daardoor het karakter der ondertekening in het minst veranderd of gewijzigd werd. Want wat beteekent die uitdrukking: »In het diep besef van onze roeping en vertrouwen op God", onder eene Organisatie, die zich stelt boven het Woord van God, en geen hooger betrouwen kent of erkent dan op Staatsblad no. zóóveel, en in politiemacht en dragonders? En verder: Wat kracht heeft de belofte: »Getrouw te zullen werkzaam zijn, om overeenkomstig de beginselen en het karakter van de Hervormde kerk hier te lande het Evangelie van Jezus Christus te verkondigen", waar door Hervormde Kerk, niet de Kerke Jezu Christi, maar het Hervormd Kerkgenootschap van 1816 bedoeld wordt, waarin aan openbare bestrijders van de hoofdwaarheden des Christendoms gelijke rechten, neen meerdere rechten worden verzekerd dan aan de belijders van den Christus?

Jammerlijk Synodaal geknutsel!

Zoomin men Christus en Belial tegelijk kan dienen, zóómin *kan* iemand tegelijk de »belangen van het Godsrijk" behartigen en de »verordeningen" van het Hervormd Genootschap opvolgen. Het een sluit het ander uit. Wie de »belangen van het Godsrijk" wil dienen, moet zich stellen tegen de Synodale Organisatie, die zich de rechten van den Koning van dat Rijk aanmatigt.

Zullen zij, die vroeger geijverd hebben voor handhaving der leer van de Herv. Kerk, doch thans niet met de Reformatie meêgaan, waarlijk hun conscientie kunnen bevredigen met dit nieuwe artikel 27? Of zullen zij eindelijk inzien, dat de boom, die zulke bedrieglijke vruchten draagt, boos is en uitgehouwen worden moet? Tot dit laatste zal het toch wel moeten komen bij ieder in het Genootschap, die in waarheid handhaving der leer van de Gereformeerde Kerk begeert, en zich laat leiden door des Heeren Geest, in gebondenheid aan de H. Schrift.

Hierin ligt het pijnlijke.

Onze broeders, eens zoo trouw, verloochenen thans hun verleden, en gaan tegen hun eigen beginsel in.

KUYPER.

Officieele Berichten uit de Ned. Geref. Kerken.

De conferentie van ambtsdragers en geloovigen uit Hervormde kerken, gisteren te Hilversum gehouden, was goed bezocht, ook uit plaatsen in den omtrek gelegen. De voorzitter, Ds. Van Schelven van Amsterdam, opende haar met eene toespraak naar aanleiding van Jeremia 3. Ds. Ringnalda, inleider van het eerste punt der agenda, het karakter der synodale organisatie van 1816, licht zijne meening toe in de volgende stellingen:

1. De organisatie van 1816 is in strijd met hetgeen een *kerkelijke organisatie* behoort te zijn, omdat zij de kerk belemmert zich als kerk van Christus te openbaren.

2. De organisatie is in strijd met het wezen der kerk, omdat zij heerschappijvoerende machten in de kerk stelt.

3. De vruchten van de organisatie, die haar karakter kenmerken, zijn in strijd met het heilig karakter der kerk, omdat zij de grenslijn heeft uitgewischt, die God tusschen kerk en wereld besteld heeft.

Na de pauze ontspon zich hierover een belangrijk, recht broederlijk debat. Bij het tweede punt, de roeping van ambtsdragers en geloovigen in den strijd onzer dagen, lichtte Ds. Van Loon van Amsterdam, die het inleidde, de volgende stellingen toe:

1. De roeping van alle ambtsdragers in de Nederd. Herv. Gemeenten brengt den plicht mede, deel te nemen aan den strijd onzer dagen en zich te voegen aan de zijde van hen, die naar reformatie der kerken staan.

2. De beschuldiging, dat zij daarmede in opstand komen tegen een »wettige overheid", is een leugenachtige vond.

3. Getrouwheid leidt zeker tot verbreking van het tot hiertoe door de synodale reglementen saamgehouden, onheilig kerkverband.

4. Wanneer de ambtsdragers door ontrouw of verzuim in deze tekortschieten, zijn de geloovigen, krachtens hun ambt, verplicht om te handelen.

5. Ambtsdragers en geloovigen mogen niet lijdelijk aanzien, dat uit de Nederl. Herv. Kerk gebannen worden allen, die zich gedragen overeenkomstig de belijdenis, dat onze Heere Jezus Christus is de Koning der koningen.

6. De kerkelijke strijd, waarmede velen spotten en waarover anderen zich verontwaardigen, is een roepstem Gods tot ambtsdragers en geloovigen.

Ook over deze stellingen werd gedebatteerd, doch zóó, dat de inhoud er van evenals die van den vorigen spreker, door alle aanwezigen werd beaamd. Was er eenig onderschied, dan lag het in de wijze, waarop de uitgesproken grondbeginselen moesten toegepast.

Ofschoon het reeds laat was geworden, besprak de heer W. Kühler van Amsterdam op verzoek der vergadering nog het laatste punt, het karakter der huidige reformatie, door de toelichting van deze stelling: De huidige reformatie draagt en vertoont het karakter van een werk des Heeren en niet eens menschen te zijn.

Na in het kort de heerschappij te hebben herinnerd, over de kerken sinds 70 jaren geoefend, een druk zóó groot, dat voor een zich bevrijden de moed ontbrak, toonde hij met de stukken der geschiedenis aan, dat de Heere